

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΑΝΟΙΚΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

Βασικές Αρχές Δικαίου και Διοίκησης

ΤΟΜΟΣ Α1

ΛΙΝΑ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ

Λέκτορας ΑΠΘ

Στοιχεία Δικαίου
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Το έργο συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση και το Ελληνικό Δημόσιο

ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΔΙΚΑΙΟΥ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

Στοιχεία Δικαίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Σημείωση

Το ΕΑΠ είναι υπεύθυνο για την επιμέλεια έκδοσης και την ανάπτυξη των κειμένων σύμφωνα με τη Μεθοδολογία της εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης. Για την επιστημονική αριότητα και πληρότητα των συγγραμμάτων την αποκλειστική ευθύνη φέρουν οι συγγραφείς, οι κριτικοί αναγνώστες και οι ακαδημαϊκοί υπεύθυνοι που ανέλαβαν το έργο αυτό.

Copyright © 2008

Για την Ελλάδα και όλο τον κόσμο

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΑΝΟΙΚΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

Σαχτούρη 16 & Αγ. Ανδρέου, 262 22 Πάτρα

Τηλ.: (2610) 367300, Φαξ: (2610) 367350

ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΕΣ ΤΟΥ ΔΙΔΑΚΤΙΚΟΥ ΥΛΙΚΟΥ
του Τόμου
ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΔΙΚΑΙΟΥ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

Ακαδημαϊκός Υπεύθυνος του Προγράμματος Σπουδών

Ιωάννης Κεχαγιάς

Αναπληρωτής Καθηγητής Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου

Συντονιστής της Θεματικής Ενότητας, Επιστημονικός Επιμελητής

Χαράλαμπος Ανθόπουλος

Επίκουρος Καθηγητής Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου

Συγγραφή

Λίνα (Τριανταφυλλιά) Παπαδοπούλου

Λέκτορας Αριστοτελείου Πανεπιστημίου

Θεσσαλονίκης

Κριτική Ανάγνωση

Δρ Κλαίρη Σπύρου

Γλωσσική Επιμέλεια

Άννα Βλαχοδήμου

Καλλιτεχνική Επιμέλεια/Ηλεκτρονική Σελιδοποίηση

Κ. Πλέτσας – Ζ. Κάραρη ΟΕ

Συντονισμός ανάπτυξης εκπαιδευτικού υλικού

και γενική επιμέλεια των εκδόσεων

ΟΜΑΔΑ ΕΚΤΕΛΕΣΗΣ ΕΡΓΟΥ ΕΑΠ

ISBN: 978-960-538-727-3

Σύμφωνα με το Ν. 2121/1993, απαγορεύεται η συνολική ή αποσπασματική αναδημοσίευση του βιβλίου αυτού ή η αναπαραγωγή του με οποιοδήποτε μέσο, χωρίς την άδεια του εκδότη.

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΑΝΟΙΚΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

ΣΧΟΛΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ

**ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΔΙΚΑΙΟΥ
ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ**

ΤΟΜΟΣ Α1

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΔΙΚΑΙΟΥ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

ΠΑΤΡΑ 2008

ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΟ

Η Λίνα (Τριανταφυλλιά) Παπαδοπούλου σπούδασε Νομική στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης (ΑΠΘ), έκανε μεταπτυχιακές σπουδές στο Δίκαιο στο Πανεπιστήμιο Τρεβήρων Γερμανίας και εκπόνησε τη διδακτορική της διατριβή στο Πανεπιστήμιο του Ανόβερου, στο πεδίο του Ευρωπαϊκού Συνταγματικού Δικαίου. Σπούδασε επίσης Πολιτική Θεωρία σε μεταπτυχιακό επίπεδο (MSc) στο London School of Economics, όπου διεξήγαγε για δύο χρόνια μεταδιδακτορική έρευνα στο Ευρωπαϊκό Συνταγματικό Δίκαιο με υποτροφία Marie Curie. Είναι λέκτορας Συνταγματικού Δικαίου στο Τμήμα Νομικής του ΑΠΘ, μέλος ΣΕΠ του ΕΑΠ στη ΘΕ ΔΕΟ10 και δικηγόρος Θεσσαλονίκης.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Πρόλογος	13
-----------------	-----------

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

Ιστορία και εξέλιξη της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης	15
---	-----------

Σκοπός	15
Προσδοκώμενα Αποτελέσματα	15
Έννοιες-Κλειδιά	15
Εισαγωγικές Παρατηρήσεις	15

Ενότητα 1.1

Εισαγωγή στην ιστορία της Ευρωπαϊκής Ενοποίησης	17
1.1.1 Η προϊστορία της «Ευρώπης»	17
1.1.2 Η μετα-βεσφαλιανή εποχή	17
1.1.3 Πρώιμες προτάσεις ενοποίησης	17
1.1.4 Μετά τον Α΄ και το Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο	18

Ενότητα 1.2

Η δημιουργία των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων	19
1.2.1 Το κοινοτικό μοντέλο	19
1.2.2 Η ΕΚΑΧ και η Ευρωπαϊκή Αμυντική Κοινότητα	21
1.2.3 Συνθήκες ΕΟΚ & ΕΚΑΕ	21
1.2.4 Θεσμικά όργανα	22

	Ενότητα 1.3
Η εξέλιξη των Κοινοτήτων τις τρεις πρώτες δεκαετίες (1960-1990)	23
1.3.1 Ο De Gaulle και ο «Συμβιβασμός του Λουξεμβούργου»	23
1.3.2 Οι θεσμικές καινοτομίες	24
1.3.3 Η ενοποιητική λογική του ΔΕΚ.....	24
1.3.4 Η επιτάχυνση της ενοποιητικής διαδικασίας.....	25
1.3.5 Οι διευρύνσεις	25
1.3.6 Η Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη.....	27

	Ενότητα 1.4
Η Συνθήκη της Ευρωπαϊκής Ένωσης	29
1.4.1 Ο δρόμος προς το Μάαστριχτ.....	29
1.4.2 Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση.....	30
1.4.3 Η Συνθήκη του Άμστερνταμ	34
1.4.4 Η Συνθήκη και η Διακήρυξη της Νίκαιας	35
1.4.5 Η Συνθήκη για τη Θέσπιση ενός Συντάγματος για την Ευρώπη	36
Σύνοψη	39
Παράρτημα	40
Βιβλιογραφία	42

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

Τα όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης **45**

Σκοπός	45
Προσδοκώμενα Αποτελέσματα	45
Έννοιες-Κλειδιά	45
Εισαγωγικές Παρατηρήσεις.....	45

	Ενότητα 2.1
Το Συμβούλιο της Ένωσης	47
2.1.1 Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο	47
2.1.2 Το Συμβούλιο Υπουργών (άρθρα 202-210 ΣυνθΕΚ)	49
2.1.2.1 Σύνθεση	49
2.1.2.2 Αρμοδιότητες	50
2.1.2.3 Λήψη αποφάσεων.....	51

	Ενότητα 2.2
Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο (άρθρα 189-201 ΣυνθΕΚ)	55
2.2.1 Ιστορία και σύνθεση.....	55
2.2.2 Αρμοδιότητες.....	57
	Ενότητα 2.3
Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή (άρθρα 211-219)	61
2.3.1 Σύνθεση.....	61
2.3.2 Αρμοδιότητες.....	61
	Ενότητα 2.4
Το Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων και το Πρωτοδικείο	64
2.4.1 Αναγκαιότητα δικαστικής εξουσίας στην Ένωση.....	64
2.4.2 Σύνθεση.....	64
2.4.3 Αρμοδιότητες.....	65
	Ενότητα 2.5
Τα ελάχιστα όργανα	68
Σύνοψη	69
Παράρτημα.....	70
Βιβλιογραφία.....	73

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

Το δίκαιο και οι αρμοδιότητες της Ευρωπαϊκής Ένωσης	75
Σκοπός.....	75
Προσδοκώμενα Αποτελέσματα.....	75
Έννοιες-Κλειδιά.....	75
Εισαγωγικές Παρατηρήσεις.....	76

	Ενότητα 3.1
Οι πηγές του ευρωπαϊκού δικαίου	77
3.1.1 Πρωτογενές κοινοτικό δίκαιο	77
3.1.1.1 Γενικά	77
3.1.1.2 Οι ιδρυτικές Συνθήκες	77
3.1.2 Παράγωγο δίκαιο	78
3.1.2.1 Γενικά	78
3.1.2.2 Τα είδη των νομικών κοινοτικών πράξεων	78
	Ενότητα 3.2
Το πεδίο εφαρμογής του κοινοτικού δικαίου	81
3.2.1 Χρονικό πεδίο εφαρμογής.....	81
3.2.2 Τοπικό πεδίο εφαρμογής.....	81
3.2.3 Προσωπικό πεδίο εφαρμογής	81
3.2.4 Ουσιαστικό πεδίο εφαρμογής	82
	Ενότητα 3.3
Οι αρμοδιότητες της Ένωσης.....	83
3.3.1 Γενικά	83
3.3.2 Αποκλειστικές αρμοδιότητες.....	84
3.3.3 Συντρέχουσες αρμοδιότητες.....	85
3.3.4 Υποστηρικτικές αρμοδιότητες	85
3.3.5 Σιωπηρές αρμοδιότητες	85
	Ενότητα 3.4
Η διαδικασία έκδοσης των κοινοτικών νομοθετικών πράξεων	87
3.4.1 Εισαγωγή.....	87
3.4.2 Νομοθετική δράση του Συμβουλίου χωρίς εμπλοκή του Κοινοβουλίου.....	87
3.4.3 Η διαδικασία της διαβούλευσης.....	88
3.4.4 Η διαδικασία της συναπόφασης.....	89
3.4.5 Η διαδικασία της συνεργασίας	89
3.4.6 Η διαδικασία της σύμφωνης γνώμης	90
3.4.7 Επιτροπολογία	90

Ενότητα 3.5

Τα χαρακτηριστικά του κοινοτικού δικαίου και η σχέση του με το εθνικό δίκαιο	93
3.5.1 Εισαγωγή.....	93
3.5.2 Αυτονομία της κοινοτικής έννομης τάξης.....	95
3.5.3 Άμεσο αποτέλεσμα (ή άμεση ισχύς)	95
3.5.4 Η αρχή της υπεροχής του κοινοτικού δικαίου	98
Σύνοψη	100
Παράρτημα	101
Βιβλιογραφία.....	105

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

Η ενιαία αγορά και η ελευθερία κυκλοφορίας των παραγόντων της

107

Σκοπός.....	107
Προσδοκώμενα Αποτελέσματα	107
Έννοιες-Κλειδιά	107
Εισαγωγικές Παρατηρήσεις.....	107

Ενότητα 4.1

Από την τελωνειακή ένωση στην εσωτερική αγορά	108
4.1.1 Η κοινή αγορά.....	108
4.1.2 Η εσωτερική αγορά.....	109
4.1.3 Η Οικονομική και Νομισματική Ένωση.....	110

Ενότητα 4.2

Γενικές αρχές των τεσσάρων θεμελιώδων ελευθεριών	112
4.2.1 Από την απαγόρευση των διακρίσεων στην απαγόρευση των περιορισμών	112
4.2.2 Φορείς και αποδέκτες των κοινοτικών ελευθεριών	112
4.2.3 Το περιεχόμενο των κοινοτικών ελευθεριών.....	112
4.2.4 Πεδίο εφαρμογής	113
4.2.5 Το πρόβλημα της «αντίστροφης διάκρισης»	114
4.2.6 Οι δημόσιες συμβάσεις	114

	Ενότητα 4.3
Η ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων	116
4.3.1 Η έννοια των εμπορευμάτων	116
4.3.2 Από την απαγόρευση διακρίσεων λόγω προέλευσης του προϊόντος στην άρση των τεχνικών περιορισμών.....	117
4.3.3 Εξαιρέσεις.....	119
4.3.3.1 Εξαιρέσεις που προβλέπονται από το κοινοτικό δίκαιο	119
4.3.3.2 Εξαιρέσεις που προβλέπονται από τη νομολογία του ΔΕΚ.....	121
	Ενότητα 4.4
Η ελεύθερη κυκλοφορία προσώπων.....	123
4.4.1 Το περιεχόμενο της ελευθερίας	123
4.4.2 Οι φορείς του δικαιώματος.....	126
4.4.3 Η έννοια της οικονομικής δραστηριότητας.....	126
4.4.4 Η δημόσια διοίκηση ως εξαιρούμενος τομέας.....	127
	Ενότητα 4.5
Η ελεύθερη κυκλοφορία των υπηρεσιών	129
4.5.1 Η έννοια της «υπηρεσίας» και οι φορείς του δικαιώματος	129
4.5.2 Το περιεχόμενο της ελευθερίας	130
	Ενότητα 4.6
Η ελεύθερη κυκλοφορία των κεφαλαίων	132
Σύνοψη	136
Παράρτημα	137
Βιβλιογραφία	140
Παράρτημα: Η υπόθεση του «Βασικού Μετόχου»	141
Ευρετήριο όρων (γλωσσάρι)	149
Συνομογραφίες	163